

TÜRK ŞİİRİNDE MODERNLEŞME EVRELERİ

Ataol BEHRAMOĞLU*

ABSTRACT

This study provides a synopsis of various phases of modernist procession in Turkish poetry to which Nâzım Hikmet gave an eminent boost in the 1920s with his poems entitled "835 Satır" and "Güneşi İçenlerin Türküsü." Retrospectively, the study analyzes such predecessors as Tevfik Fikret and Yahya Kemal, and the close correlation of the poetry of 1940s with those predecessors. Next, the study turns its focus on later phases of modernization in Turkish poetry, which are primarily epitomized by Orhan Veli and the 'Garip' Movement, the poetry of Atilla İlhan as well as the 'Second New Movement' in Turkish poetry.

ÖZET

İncelemede, Nâzım Hikmet'in 1920'lerde "835 Satır" ve "Güneşi İçenlerin Türküsü"yle Türk şiirinde başlattığı büyük modernist atılımın yine Türk şiirindeki Tevfik Fikret ve Yahya Kemal gibi öncelleri ile bu atılımla yakından ilgili 40'lı yıllar şiiri, Orhan Veli ve Garip hareketi ve Atilla İlhan şiiriyle İkinci Yeni hareketi başta olmak üzere sonraki dönemler Türk şiirindeki modernist oluşumlar irdelenip özetlenmektedir.

* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Doç. Dr.

1921 yılında Nâzım Hikmet, henüz yolunun başlangıcında çok genç bir şairken, Türk şiirinde geleneksel halk şiiri biçimlerinin savunucularına aşağıdaki dizelerle karşı çıkıyordu :

Bana bak!

hey!

Avanak!

Elinden o zırlıyı bıraksana!

Sana,

üç telinde üç sıksa bülbül öten

üç telli saz

yaramaz!

"Orkestra" adını taşıyan bu şiirdeki "üç telli saz" dizesiyle hiç kuşkusuz, bin yılı aşkın geleneği süresince Türk halk yaratıcılığının şiirsel hazinesini oluşturan Türk halk şiiri simgelenmekteydi. Öte yandan, Osmanlı seçkinlerince oluşturulan Divan şiirinin ("gül"ün yanı sıra) en sevdiği motiflerden "bülbül" sözcüğünün kullanılmasıyla da, olasıdır ki bu geleneğe de bir gönderme bulunmaktaydı.

Bununla birlikte modern Türk şiiri üzerine bir önsöz hazırlarken yanıtlanmış olması gereken ilk soru, modernlik kavramının ne olduğu ve Türk şiiri özelinde bu modernleşmenin başlangıcının nasıl saptanması gerekliliğidir.

* * *

Türkiye Cumhuriyeti yabancı istilacıya ve feodal-monarşik bir yönetim biçimine karşı savaşılarak kuruldu. İki temel hedefi vardı: ulusallaşma, modernleşme. Türk şiirinin gelenekle ilişkisi, bugünü ve geleceği, bu iki temel hedefin şiirdeki aşamaları bakımından irdelenebilir.

Osmanlı'nın son yüzyılı ulusallaşma ve modernleşme oluşumlarının ilk yüzyılıdır. Tanzimat dönemi şiirinin arayışlarında hem yüzünü Batı'ya dönüştürdü, hem ulusal-halksal köklerle buluşma çabası vardır. XIX. yüzyılın son çeyreğindeki şiir akımları hem konularda hem biçimlerde şiirimizin Batılılaşma

çabalarının sonuçlarıdır. Bir başka deyişle, 1923'te ilan edilen Cumhuriyet'in siyasal-kültürel tüm kurumlarının temelinde yaklaşık yüz yıllık ulusallaşma-modernleşme hareketleri ve mücadeleleri tarihi yer almaktadır.

* * *

Türk şiirinde yenileşme yönelimleri genç Nâzım Hikmet'in 1929 yılında (içinde "Orkestra"nın da yer aldığı) 835 *Satır* adlı kitabıyla yaptığı büyük çıkıştan yaklaşık yarım yüzyıl öncelere uzanır.

İlk kez 19. yüzyıl ortalarında, Tanzimat şiirinde görülen yurtseverlik ve özgürlük temaları, hümanizm kavramıyla da bütünleşerek, yüzyıl sonlarına doğru büyük bir şairin, Tevfik Fikret'in şiirlerinde güçlü bir içtenlik ve kişisel bir ses tonunun titreşimlerini kazanmıştı.

Bazı şiirlerinde konuşma dili öğelerini kullanan ve Divan biçimlerini "özgür koşuk"a doğru zorlayan şair de yine Tevfik Fikret'ti.

Fikret'in hemen ardından, Ahmet Haşim'in şiirleriyle, şiirimize yoğun biçimde izlenimci öğeler ve bireyin kişisel yaşamının ayrıntıları giriyordu.

Aynı yıllarda Yahya Kemal Türk şiir diline mimari bir sağlamlık ve benzersiz bir saydamlık kazandırdı. Bu üç şair, 20. yüzyıl Türk şiirinin en tanınmış üç büyük kurucusudur.

Çağdaş Türk şiir dilinin belkemiği diye adlandırabileceğimiz şiirlerin yazarı Yahya Kemal, daha 20. yüzyıl başlarında, "bu dil ağzımda annemin sütüdür" derken, anadil ile var oluş arasındaki bağlantıyı vurguluyordu.

Özellikle Yahya Kemal, klasik Osmanlı şiirinin klasik Arap ve Fars şiirlerinden alarak işlediği aruz ölçüsünün, sadece melez ve yapay bir seçkinler dili olan Osmanlıcaya değil temiz, yalın bir İstanbul Türkçesi'ne de uygulanabileceğini kanıtlayarak, Türk dilinin sadece heceyle yazmaya elverişli olduğu konusundaki kanıyı yıkmıştı.

Böylece, şiir dilini Arapça-Farsça-Türkçe ve hatta Fransızca sözcüklerden ve bileşimlerden oluşan ve Osmanlıca diye adlandırılan yapay dilden kurtarıp ulusallaştırmak isteyen şairler kuşağının önüne Türkçenin yeni ve zengin ses ufukları açılmış oluyordu.

* * *

Nitekim, ilk gençlik ürünlerini Türk şiir dilinin ulusallaşmasında önemli bir aşama oluşturan ve "hececiler" diye adlandırılan şairler kuşağı içinde veren Nâzım Hikmet, kısa sürede, Türkçenin, gerek hece, gerek aruz, tüm kalıpları zorlayan ses ve düzen (ritim) olanaklarını keşfederek, 1920'li yıllarda bir süre Sovyet Rusya'da kalıp, başta Mayakovski'ninkiler olmak üzere, o dönem Rus şiiriyle tanışmasının da kazandırdığı donanımlarla Türk şiirinde özgür koşuk devrimini yarattı.

Nâzım Hikmet Fransız "vers libre"ini, Türk halk şiirini, klasik Osmanlı-Türk şiirini de iyi biliyordu. Bütün bu bilgilerin bileşimi, Türk şiirinde seslerin, ritimlerin ve sözcüklerin zincirlerinden boşanarak o zamana kadar gerek eski gerek yeni Türk şiirinde görülmemiş genişlikte bir alanı kaplamaları sonucunu doğurdu. Nâzım Hikmet'in yarattığı yapısal (ve konusal) devrimler, çağdaş Türk şiirinin oluşumunun ve gelişiminin önündeki bütün engelleri kaldırmıştı.

Nâzım Hikmet'in 1920'lerdeki "serbest vezin" devrimi; şiirimize kazandırdığı dil ve ritim zenginlikleri, epik genişlik, Türk şiirinin ulusallaşması ve modernleşmesinde çok büyük bir aşamadır. Bu büyük devrimci ve yenileştirici, yaşamının son dönemlerindeki ürünlerinde yerli lirizm tatlarına dönerek onlara eşsiz derinlikler kazandırmış; gençliğinde "üç telli saz" diyerek küçümsediği halk şiirinden, Divan şiiri ve bütün bir Doğu şiirinden, bunların yanı sıra dünya şiirinden damıttığı öğelerle çağdaş Türk şiirini evrensel aşamaya ulaştırmıştır. (Bkz. "Karlı Kayın Ormanında", "Kavak", Sofya Şiirleri Dizisi'nden "Dikili Taşlar" vb...)

* * *

Nâzım Hikmet'in yanı sıra, 30'lu ve 40'lu yıllarda daha genç kuşaklardan Ahmet Muhip Dıranas, Fazıl Hüsnü Dağlarca vb. şairler modern Türk şiirine kendi katkılarında bulundular.

1930'lu yıllarda Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Ömrümde Sükût* (1933), Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın *Havaya Çizilen Dünya* (1933) adlı ilk şiir kitapları yayımlandı.

Ününü asıl sağlayan ikinci kitabı *Otuz Beş Yaş* 1946'da yayımlanan Tarancı kendinden önceki ustalardan Tanpınar, N. Fazıl Kısakürek ve K. Kamu'nun, Fransız şiirinin, ve Türk halk şiirinin etkilerini taşıyan şiirleriyle yerli, içten lirik, kişisel bir şiir dünyası yaratmayı başarmıştır.

Daha ilk kitabında yer alan şiirlerdeki izlenimci ve sezgici öğeler, yeni benzetme ve imgeler, yoğun ve kişisel şiir dünyasıyla büyük ve özgün bir şiir yeteneği olduğunu kanıtlayan Dağlarca da 1940'ta yayımlanan *Çocuk ve Allah*'la modern Türk şiirinin başyapıtlarından birini vermiştir.

Dağlarca, çocukluğun gizemli dünyasını, ölüme, hayata, günlük yaşama ilişkin benzersiz zenginlikte ve genişlikte konuları felsefi bir derinlikle, özgün bir duyarlılıkla işlerken, şiirimize evrensel boyutlar kazandırıyor, aynı zamanda da sonraki dönemlerin Türk şiirindeki modernist akımlara temeller hazırlıyordu.

* * *

Sağlığında Türkiye'de basılan son kitabı *Şeyh Bedreddin Destanı* (1936) olan, şiirlerini 1938 yılından sonra dönemin ilerici, toplumcu dergilerinde takma adla yayımlanmak üzere hapisshaneden gönderen Nâzım Hikmet'in toplumcu gerçekçi doğrultusunda birleşen farklı yaş kuşaklarından şairler Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı'na girmediği, fakat toplumumuzun dünyadaki savaşla daha da ağırlaşan baskı ve yoksulluk koşullarını yaşadığı, 1940'lı yıllarda (ve kimileri 1950'lerde) yayımlanan şiirleriyle tema, biçim ve anlatım özellikleri bakımından her biri kendi özgünlükleriyle katkıda buldukları 1940 toplumcu şairler kuşağını oluşturdular.

Başlıcaları Rıfat Ilgaz, H.İ. Dinamo, A. Kadir ve sonraki kuşaklardan Ahmed Arif, Arif Damar, Şükran Kurdakul, vb. olan bu toplumcu şairlerin şiirlerindeki ortak temaları oluşturan barış, özgürlük, eşitlik özlemlerinin etkileri, o dönem Türk şiirinde (F.H. Dağlarca, Ceyhan Atuf Kansu, Cahit Külebi, Necati Cumalı, Bedri Rahmi Eyüboğlu vb. gibi) bir çok başka şairin ürünlerinde de belli ölçülerde duyumsanır.

* * *

Yine 1940'lı yıllarda Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday, birlikte yayımladıkları *Garip* adlı şiir seçkisindeki ürünleriyle, şiiri büyük epik temalardan ve lirik esinlenişlerden günlük yaşamın sıradan olgularına

yönelmeyi başararak Türk şiirinde modernleşmenin bir başka aşamasını gerçekleştirdiler.

Ortak ürünleri "Garip" in önsözünde, şiirde ölçü ve uyağa, "şairaneliğe" karşı olduklarını belirten bu genç şairler, gerçekten de, dilin ve dizinin en yalın birimlerine indirgenmiş şiirleriyle, çağdaş şiir dilimizin ve konusahnın (tematik) konuşma diliyle ve günlük yaşam yalınlığıyla buluşmasında öncü ve önemli bir işleve sahiptirler.

Orhan Veli'nin erken ölümünden sonra da şiirimizin modernleşmesine yeni açılımlar kazandırmayı sürdüren Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'ın yanı sıra, 40'lı ve 50'li yıllarda Behçet Necatigil, Salâh Bırsel, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Külebi, Necati Cumalı, Metin Eloğlu vb. şairler başlangıçta "Garip" e yakın durmakla birlikte, sonraki yıllarda kendi özgün ve farklı katkılarıyla modern Türk şiirini yeni öz ve biçim öğeleriyle zenginleştirdiler.

Bu şairlerden Behçet Necatigil, 40'lı yılların ürünü şiirlerindeki Orhan Veli, Tarancı, Dağlarca şiir öğelerini özümsemiş olarak 50'li yılların başlarında kendi şiir dilini ve dünyasını geliştirip olgunlaştırdı. Büyük kentteki küçük insanın boğucu yaşamını *Çevre* (1951), *Evlere* (1953) vb. şiir kitaplarında kendine özgü kırık ses tonuyla yansıttı..

Daha sonraki kuşaktan Metin Eloğlu 1951'de *Düdüklü Tencere*, 1957'de *Sultan Palamut*, 1958'de *Odun* adlı şiir kitaplarıyla, "Garip" şiirinde daha çok şiirsel bir tema olarak ikinci elden yansıyan kenar mahalle insanının duygularını ve yaşamını o insana özgü konuşma dili özellikleri ve seçkin bir humor gücüyle şiire taşıdı...

* * *

40'lı yılların sonlarından başlayarak 50'li yıllarda ve 60'lı yılların başlarında yeni ve diri romantizmiyle, alışılmadık imge dünyasıyla şiirimizde Attilâ İlhan fırtınası esti.

İlk kitabı *Duvar*'la (1948) 40 toplumcu kuşağı içinde görünen Attilâ İlhan asıl kimliğini 50'li ve sonraki yıllarda yayımlanan kitaplarında yer alan şiirlerindeki cesur ve yeni metaforlar, yeni temalar ve biçimlerle, modern şiirimize yeni bir açılım kazandırmış olmasıyla buldu. Attilâ İlhan, *Sisler Bulvarı* (1954) ve

bu kitabını izleyen kitaplarındaki şiirlerinde, çok zengin bir imgelemin ürünü gözü pek ve yeni benzetmeler, şiddetli ve diri bir romantizmle, şiirimiz bakımından yeni bir lirik kahraman yarattı.

Fransız şiirinden ve 40'lı yıllar toplumcu şiirinin romantik coşkunluktan etkilenimler taşıyan bu şiirler "Garip" şiirinin özde ve biçimde aşırı yalınlaştırmacılığına bir tepkiydi, 1940 toplumcu şiirinin temelde gerçekçi, toplumcu kahramanı da, aşırı romantik ve bireyci özellikleri ağır basan bir başka kişilikle yer değiştirmişti...

* * *

Yine 1950'li yıllar Türk şiirinde, daha önceki kuşaktan İlhan Berk'le birlikte, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya vb. bazı genç şairler, gerek yerli kaynaklardan (A. Haşım, Dağlarca, O. Veli, A. M. Dıranas, A. İlhan vb.), gerekse yabancı kaynaklardan (özellikle Fransız gerçeküstücülüğü) esinlenmelerle, şiirde metafor ve sözcük öğelerinin altını çizerek, "imge" kavramı üzerinde daha derinliğine düşünülmesini sağlayarak, bir süre sonra "İkinci Yeni" diye adlandırılacak olan yeni bir şiir akımı oluşturdular. Bu şiir hareketi şiirde sözcüğün plastik değerini vurguluyor, dizesel güzelliği, görüntüyü öne çıkarıyordu. Şiirin örgüsünü gerçeküstücü, simgeci metaforlarla oluşturuyor, toplumsal ve bireysel yaşama alanlarının o güne kadar Türk şiirinde işlenmemiş konularını, temalarını gündeme getiriyordu.

1952'de yayımlanan *Türkiyem*'deki şiirlerde etken, başkaldırıcı bir romantizmin yeni tonlamaları duyumsanan Turgut Uyar'ın 1959'daki kitabı *Dünyanın En Güzel Arabistanı*'nda, bir önceki kitabında da rastlanan izlenimci öğelerin çoğaldığı, soyutlama eğiliminin arttığı şiirler yer aldı.

İlk kitabıyla genellikle Orhan Veli şiirinin etki alanında görünen Edip Cansever, 1957'de şairinin nesnelere bakıştaki özgünlüğü, söz dizimi ve betimlemelerdeki yeniliklerle şiirimizde yeni bir dönemin açılmakta olduğunu belirleyen kitaplardan *Yerçekimli Karanfil*'i yayımladı

Cemal Süreya, bu şiir hareketi içinde, temalarında da biçimde de yenilikçi olmakla birlikte, aşırılıktan uzak durmuş bir şairdir. Ününü sağlayan özellikle ilk kitabındaki şiirlerinde, Orhan Veli'nin, Ahmet Muhip Dıranas'ın yalınlığı ve sağlam dize işçiliği, Apollinaire ve Paul Eluard'dan izler taşıyan ölçülü bir

gerçeküstücülük, izlenimci ressamların, Matisse'in bol ışıklı dünyası duyumsanır.

Bu şiir anlayışının Ece Ayhan, Kemal Özer, Ülkü Tamer vb. daha genç şairlerini yansıtan ilk kitapları da 1950'li yılların sonlarında yayımlandı.

* * *

İlhan Berk 1960 ve 1961 yıllarında yayımladığı şiir kitaplarında ve özellikle 1962'de yayımlanan *Mısırkalyoniğne*'de dilde ve betimde soyutlamacılığı "lettrisme"e vardırarak bu kitaba yazdığı önsözde, şiirde sözcüğün kendinden değerliliğini, anlamdan bağımsız önemini savunmaktayken Turgut Uyar 1962'de yayımlanan *Tütünler Islak*'ta, önceki kitabındaki soyutlamacı, simgeci öğeleri daha da ileri götürerek metafizik yanı ağır basan bir şiir dünyası kurdu. Edip Cansever 60'lı yıllarda yayımlanan kitaplarıyla yine metafizik bir atmosferin ağır bastığı bir dil ve tema dünyasını geliştirdi. Cemal Süreya, ikinci kitabı *Göçebe*'de (1965) daha soyut bir alana kaymakla birlikte sonraki ve yeni şiirlerinde, ilk şiirlerindeki klasik biçimlere ve erotik konulara dönerken, Ece Ayhan, dilci tutumunun ağır bastığı 1968'deki *Ortodoksluklar*'dan sonra; *Devlet ve Tabiat*'ta (1973) daha somut ve toplumsal temalara yöneldi. İlk şiirlerindeki gizemci atmosfer giderek yoğunlaşan Sezai Karakoç, yazılarıyla da İslamcı görüşün başlıca kuramcılarında oldu.

Şiirsel üretimlerini sürdürmekte olan daha yaşlı kuşaklardan Melih Cevdet Anday *Kolları Bağlı Odyseus*'la (1963) Turgut Uyar'ın, özellikle de Edip Cansever'in şiirlerinde gözlemlenen felsefi, düşünsel şiir yönelimini daha yalın anlatım biçimleri ve daha nesnel bir yaklaşımla örnekledi. Sonraki yılların ürünleriyle de bu tür şiirin kimi zaman seçkin örneklerine ulaştı. Oktay Rifat *Elleri Var Özgürlüğün*'den (1966) sonra Melih Cevdet Anday gibi, klasik şiir biçimlerine, felsefi düşünsel bir şiire yönelirken özellikle doğasal betimlerde şiirimizde az rastlanır bir ayrıntıcılığın, güçlü bir dil ve biçim ustalığının örneklerini verdi.

* * *

1960 yıllarda ülkenin toplumsal yaşamında gerçekleşen toplumsal sıçramanın yanı sıra Nâzım Hikmet'in *Kurtuluş Savaşı Destanı*, 1965 yılında, şairin sağlığında Türkiye'de basılan son kitabı *Şeyh Bedreddin Destanı*'ndan otuz yıl sonra okurla buluştu... Bunu *Memleketimden İnsan Manzaraları* (1966,

67), *Saat 21-22 Şiirleri* (1965), *Rubailer*, (1966), *Dört Hapisaneden* (1966) vb. izledi. 1975-80 yılları arasında *Tüm Şiirleri*'nin basımı sekiz ciltte tamamlandı... Otuz yıllık bir aradan sonra eski yıllarda yazılmış şiirlerinin yeniden; gerek hapiste, gerekse yurtdışında yazılmış şiirlerinin ilk kez yayımlanışları Türk şiir ortamını derinden etkiledi. Son yirmi yıllık Türkiye yaşamının en büyük yazımsal ve siyasal olaylarından biri oldu.

1940 toplumcu şairler kuşağının en genç temsilcilerinden Ahmed Arif'in 1940'lı yıllarda ve 50'li yılların başlarında kimileri dergilerde yayımlanan şiirleri 1968 yılında *Hasretinden Prangalar Eskittim* adıyla kitaplaşması da 60 sonrası Türk şiirinin büyük bir olayı olarak yeni kuşakları etkiledi.

60 sonrası toplumsal pratiğini siyasal eylem içinde etkin biçimde yer alarak yaşayan genç kuşak şairlerinden Metin Demirtaş *Görüşme Yeri* (1969), İsmet Özel *Evet, İsyân* (1969), Süreyya Berfe *Gün Ola* (1969), Ataol Behramoğlu *Bir Gün Mutlaka* (1970), Özkan Mert *Kuracağız Herşeyi Yeniden* (1970) adlı şiir kitaplarını aynı zaman dilimi içinde yayımladılar. Bu şairlerden Behramoğlu, Özel, Berfe ve Mert, "manifesto" özelliği taşıyan toplu bir çıkışla, özellikle İkinci Yeni şiir anlayışına karşı görüşlerini dile getirdiler. 1960'lı yıllarda yayımlanan *Gecekondu* (1964), *Yasak* (1966) adlı ilk kitaplarında da toplumsal temalar işleyen Sennur Sezer, *Direnç* (1977) vb. yeni kitaplarında da yalın ve içten şiirler yayımladı.

Nihat Behram *Hayatımız Üstüne Şiirler* (1972), Refik Durbaş *Hücremde Ay Işığı* (1974) kitaplarıyla, genel tema ve biçim özellikleriyle 60 sonrası yeni toplumcu şairler kuşağı içinde yer aldılar. Nihat Behram'ın ilk kitabını kısa aralıklarla izleyen şiir kitaplarında 70'li yılların toplumsal acıları yoğun biçimde yansıdı.

* * *

İlk kitabı *Yazma'nın* (1950) yayımlanışından, yirmi yılı aşkın bir zaman sonunda *Sevgi Duvarı*'yla (1973) lirizm ve humor öğelerini ustalıklı birleştiren bir şair kimliği gösteren Can Yücel, 1974'te yayımlanan *Bir Siyasinin Şiirleri*'yle toplumsal yergi türüne yeni bir canlılık ve güncellik kazandırdı. Kendine özgü sözcükleri, temaları, edası, vurguları, tonlamaları olan bir şiir dili ve dünyası yaratarak son on beş yirmi yılın en etkili şairlerinden biri oldu.

İlk kitabında Necatigil ve İkinci Yeni'nin etki alanında görünmekle birlikte kendine özgü, simgesel diye nitelenebilecek bir şiir dili oluşturan Gülten Akın, sonraki toplumsal temalara yöneldi. Başta Nâzım Hikmet'in şiiri olmak üzere toplumcu ve halkçı şiir geleneğimizden, halk şiiri ve kültüründen özgün bir yaklaşımla yararlanmayı başardı.

2. Yeni Şiirin genç kuşağından Kemal Özer 70'li yıllardaki ürünleriyle, sahip olduğu şiir anlayışını denebilirse temelinden değiştirerek toplumcu, epik bir şiire yöneldi.

60'lı yılların başlarında İkinci Yeni estetiği içinde ilk kitaplarını yayımlayan şairlerden Özdemir İnce, bu estetikten tümüyle kopmaksızın toplumcu bir doğrultuda ürün vermeyi sürdürdü.

İlk kitabında A. İlhan ve A. Arif şiirinin etki alanında, toplumcu doğrultuda özgün şiirler yayımlayan Ahmet Oktay, 60'lı ve 70'li yıllarda yayımlanan kitaplarında özellikle Edip Cansever şiirinin etkilerini taşıyan kapalı, simgeci bir şiir anlayışının örneklerini verdikten sonra, *Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi*'nde, ustalaştığı şiir biçimleriyle, toplumsal, halksal temalar işledi.

Dağlarca'nın imge ve uyak düzenine yakınlığı ve kimi şiirlerinde Divan şiirine ilgisi gözlemlenen Hilmi Yavuz, gerek sözcük seçimi, gerek uyak düzeni, gerekse söz dizimi ve benzetmeleriyle, günümüze kadar ürünleriyle, modern-geleneksel sentezi diye nitelenebilecek bir şiir yapısı oluşturarak sonraki kuşakları etkileyen bir şair oldu.

Evet İsyân'daki özgün ritim ve betim özelliklerini ve toplumsal eleştiriciliğini sürdürmekle birlikte, 1975'te yayımlanan *Cinayetler Kitabı*'yla İsmet Özel'in, içerik, tema, sözcük ve kavramlar bakımından "İslamcı görüş"ü benimsediği görüldü.

Refik Durbaş ve Süreyya Berfe'nin yeni şiirlerinde, kenar mahalle insanının, lumpen çevrelerin konuşma dili, düşünce ve duygu özelliklerini şiire yansıtma çabası gözlemlendi.

* * *

1970'li yıllardan günümüze çok çeşitli akımlar ve yönsemeler içinde varlığını sürdürmekte olan günümüz Türk şiiri büyük bir klasik mirasa sahiptir ve yüzyılı aşkın bir süredir de modernleşme aşamalarını yaşamaktadır.

Bu şiir, 70'li yılları izleyen 80'li, 90'lı ve 2000'li yıllarda, gerek çeviriler gerek özgün metinlerden okumalarla dünya şiirine de açık olarak, kendi değerinin bilincinde ve hiçbir komplekse sahip olmaksızın oluşum ve arayışlarını sürdürmekte, modern dünya şiirinin özgün ve önemli bir dalını oluşturmaktadır.

Kendi özgün kimliğine sahip bu şiirin dokularında geleneksel Doğu şiirinin ve eşsiz zenginlikteki Türk halk şiirinin, romantizm dönemlerinden bugünlere de tüm Batı şiiri sentezleri dolaşımdadır.

20. yüzyıl Türk şiirinin evrensel boyutlarda bir şiir olduğu kuşkusuzdur. Günümüzün genç şairinin bütün bunların bilgisine ve duygusuna ne ölçüde sahip olduğu ayrı bir konudur. Eğitimde, toplumsal ve siyasal yaşamda bir kargaşanın egemen olduğu, kimlik bunalımının ve belirsizliğin yaşandığı bugünkü Türkiye toplumunda, şiir üretiminde de bu kargaşanın, belirsizliğin yaşanıyor olması doğaldır. Bir yanda sığ, dar çerçeveli, öykünmecî gelenekçiler; bir yanda akademizm çıkmazına ve biçimciliğine saplanmış günümüz Batı şiirinin öykünmecileri. Her şeye karşın, tıpkı Türkiye toplumu gibi, lirik derinlikleri ve epik genişlikleriyle Türk şiiri de yeni, evrensel düzeyde atılımların alt yapısına, gerekli donanımlarına sahiptir.

KAYNAKÇA

Banarlı, Nihat Sami: *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, M.E.B., 1971.

Behramoğlu, Atal : *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi*, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 6.basım, 2001.

Bezirci, Asım : *On Şair On Şiir*, İstanbul, May Yayınları, 1971.

Fuat, Memet : *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Adam Yayınları, İstanbul, 1985.

İlhan, Attila : *İkinci Yeni Savaşı*, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1983.

Kemal, Yahya : *Mektuplar-Makaleler*, İstanbul, Fetih Cemiyeti Yayınları, 1977.

Kurdakul, Şükran : *Çağdaş Türk Edebiyatı I-II*, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1976,1987.

Özel, İsmet : *Şiir Okuma Kılavuzu*, İstanbul, Oğlak Yayıncılık, 1980.

Uyar, Turgut : *Bir Şiirden*, İstanbul, İyi Şeyler Yayıncılık, 1983.